

สารบัญ

หน้า

ภาคหนึ่ง: ภาคทั่วไป

บทที่ ๑	ข้อความเบื้องต้น	๑
๑.๑	ความเป็นมาของระบบชีวิตลอร์	๑
๑.๒	ลักษณะของระบบชีวิตลอร์และระบบคอมมอนลอร์	๑๑
๑.๓	กฎหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์	๑๑
บทที่ ๒	ลักษณะทั่วไปของกฎหมายในฐานะที่เป็นแบบแผน ความประพฤติของมนุษย์ในสังคม	๑๓
๒.๑	ลักษณะของกฎหมาย	๑๓
๒.๒	โดยพื้นฐานกฎหมายเกิดจากศีลธรรมภายใต้กรอบคร้ว ซึ่งเป็นชุมชนเบื้องต้นของมนุษย์	๑๕
๒.๓	กฎหมายสมัยใหม่กับรัฐสมัยใหม่	๑๖
๒.๔	การอุบัติขึ้นของศีลธรรม	๑๗
๒.๕	ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับกฎหมาย	๒๐
๒.๖	ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรม จารีตประเพณี และกฎหมายลายลักษณ์อักษร	๒๒
๒.๗	กฎหมายกับศาสนา	๒๓
๒.๘	กรณีเทมโก้: ตัวอย่างหนึ่งของการแก้ไขปัญหา Conflict of interest และความจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการตราและใช้บังคับกฎหมาย	๒๔
๒.๙	วิวัฒนาการของกฎหมาย	๒๕
๒.๙.๑	ลักษณะการเกิดขึ้นของกฎหมาย	๓๐
๒.๙.๒	ลักษณะเหตุผลของกฎหมาย	๓๒
๒.๙.๓	ลักษณะการปรากฏตัวของกฎหมาย	๓๓

บทที่ ๓	หลักการพื้นฐานของนิติรัฐ	๓๔
	๓.๑ อะไรคือหลักการพื้นฐานของหลักนิติรัฐ	๓๔
	๓.๒ รากฐานแนวคิดของหลักนิติธรรมหรือหลักนิติรัฐ	๓๖
	๓.๒.๑ แนวคิดเรื่องการปกครองโดยกฎหมายในสมัยกรีก-โรมัน	๓๘
	๓.๒.๒ หลักนิติธรรมเกิดขึ้นในระบบคอมมอนลอว์	๓๘
	๓.๒.๓ พัฒนาการจากหลักนิติธรรมสู่หลักนิติรัฐในระบบชีวิตลอว์	๓๙
	๓.๓ การปรากฏตัวของหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญไทย	๔๑
บทที่ ๔	คุณค่าของกฎหมายในฐานะที่เชื่อมโยงกับหลักคุณธรรมของประชาชน: ความสำคัญของหลักสุจริต	๖๕
	๔.๑ เหตุใดจึงกล่าวว่าหลักสุจริตถือเป็นคุณค่าของกฎหมายในฐานะที่เชื่อมโยงกับ หลักคุณธรรมของประชาชน	๖๕
	๔.๒ หลักสุจริตในที่นี้หมายถึงหลักสุจริตทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕	๖๖
	๔.๓ ภารกิจ ๔ ด้านของหลักสุจริต	๖๗
บทที่ ๕	บุคคล	๘๕
	๕.๑ ความสำคัญของบุคคล	๘๕
	๕.๒ สภาพบุคคลกับหลักความเสมอภาคและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	๘๕
	๕.๓ ลักษณะพิเศษของสภาพบุคคล	๙๖
	๕.๓.๑ เป็นความสามารถในการถือสิทธิหรือมีสิทธิซึ่งทุกคนต้องมี	๙๖
	๕.๓.๒ มีลักษณะทั่วไป	๙๖
	๕.๓.๓ ผูกพันกับความเป็นมนุษย์	๙๖
	๕.๔ ในสมัยโบราณ กฎหมายมิได้รับรองให้มนุษย์มีฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิ ตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันทุกคน	๙๖
	๕.๔.๑ สมัยโรมัน	๙๖
	๕.๔.๒ กฎหมายเก่าของไทย	๑๐๑
	๕.๕ หลักการเคารพร่างกายมนุษย์ตามกฎหมายฝรั่งเศส	๑๐๒
	๕.๕.๑ ข้อโต้แย้งว่าด้วยสถานะทางกฎหมายของร่างกายมนุษย์	๑๐๔
	๕.๕.๒ หลักกฎหมายต่างๆ ว่าด้วยการคุ้มครองร่างกายมนุษย์	๑๐๗

๒๓	๕.๖	หลักกฎหมายว่าด้วยบุคคลธรรมดา	๑๑๗
๒๖	๕.๖.๑	การตายตามธรรมชาติ	๑๑๗
๒๖	๕.๖.๒	กรณีที่กฎหมายให้ถือว่าถึงแก่ความตาย ได้แก่กรณีสาบสูญ	๑๒๔
๒๖	๕.๗	การเริ่มนับอายุบุคคล	๑๒๘
๒๖	๕.๘	กำหนดเวลาที่บุคคลถึงแก่ความตายตามมาตรา ๑๗	๑๒๕
๒๖	๕.๙	หลักการคุ้มครองนามบุคคลตามมาตรา ๑๘	๑๓๐
	บทที่ ๖	ข้อความคิดพื้นฐานว่าด้วยสิทธิและตัวอย่างต่าง ๆ ของสิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย	๑๓๕
	๖.๑	ความสำคัญของคำว่า “สิทธิ”	๑๓๕
	๖.๒	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิ	๑๓๕
	๖.๓	คำอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับสิทธิ	๑๓๖
	๖.๓.๑	หน้าที่	๑๓๖
	๖.๓.๒	ความรับผิดชอบ (ทางแพ่ง)	๑๓๖
	๖.๓.๓	อำนาจ	๑๓๗
	๖.๓.๔	เอกสิทธิ์	๑๓๗
	๖.๓.๕	ความคุ้มกัน	๑๓๗
	๖.๔	ประเภทของสิทธิ	๑๓๗
	๖.๔.๑	สิทธิมหาชน	๑๓๗
	๖.๔.๒	สิทธิเอกชน	๑๔๑
	บทที่ ๗	คุณค่าของกฎหมายในฐานะที่เชื่อมโยงกับหลักคุณธรรมของประชาชน:	๑๔๔
๔๖		ความสำคัญของนิติวิธี (บ่อเกิด การใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมาย)	
๔๖	๗.๑	หลักการสำคัญของนิติวิธีอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔	๑๔๔
๔๖	๗.๒	สาระสำคัญของหลักนิติวิธี	๑๔๖
	๗.๒.๑	บ่อเกิดของกฎหมาย	๑๔๗
๔๖	๗.๒.๒	การใช้กฎหมาย	๑๕๑
๕๐๑	๗.๒.๓	การตีความกฎหมาย	๑๕๑
๕๐๑	๗.๒.๔	แนวทางในการค้นหาความมุ่งหมายของกฎหมายตามหลักนิติวิธี	๑๕๒
๕๐๑	๗.๓	การใช้กฎหมายโดยการเทียบเคียง (analogy)	๑๖๗
๕๐๑	๗.๔	ข้อสังเกตเกี่ยวกับการอุดช่องว่างกฎหมาย	๑๖๘

บทที่ ๘ หลักการใช้สิทธิ	๑๖๕
๘.๑ การใช้สิทธิในทางที่ผิด (abuse of right)	๑๗๐
๘.๑.๑ การใช้สิทธิตามกฎหมาย	๑๗๐
๘.๑.๒ การใช้สิทธิในทางที่ผิด (abuse of right)	๑๗๓
๘.๒ การกระทำเพื่อป้องกัน	๑๘๐
๘.๓ การกระทำโดยจำเป็น	๑๘๓
๘.๔ การใช้สิทธิช่วยเหลือตนเอง (self-help)	๑๘๕
บทที่ ๙ การระงับข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมของไทย	๑๘๗
๙.๑ การระงับข้อพิพาท	๑๘๗
๙.๑.๑ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล	๑๕๐
๙.๑.๒ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล	๒๐๒
๙.๒ การแก้ไขกฎหมายเพื่อปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗	๒๑๕
๙.๒.๑ หลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๒๒๒
๙.๒.๒ การออกหมายอาญา	๒๒๓
๙.๒.๓ จับ	๒๒๕
๙.๒.๔ คั่น	๒๒๕
๙.๒.๕ ปลดปล่อยชั่วคราว (ประกันตัว)	๒๓๐
๙.๒.๖ การสอบสวนสำมะโน	๒๓๔
๙.๒.๗ การพิจารณาคดีในชั้นศาล	๒๓๖
๙.๓ ลักษณะพิเศษและมีสาระสำคัญของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ของศาลปกครอง	๒๓๗
๙.๓.๑ คดีปกครองคืออะไร	๒๓๗
๙.๓.๒ ประเภทของคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง	๒๔๒
๙.๓.๓ คดีปกครองที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง	๒๔๓
๙.๓.๔ เงื่อนไขในการฟ้องคดี	๒๔๔
๙.๓.๕ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง มีลักษณะพิเศษอย่างไร	๒๔๖

ภาคสอง (ภาคเฉพาะ): ความรู้พื้นฐานในเรื่องกฎหมายเอกชน
และกฎหมายมหาชนที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรต้องรู้
ทั้งในด้านของสิทธิ และในด้านของหน้าที่

บทที่ ๑๐	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	๒๕๖
๑๐.๑	รากฐานแนวคิดของกฎหมายรัฐธรรมนูญมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน	๒๕๖
๑๐.๒	อะไรคือความหมายที่แท้จริงของเสรีภาพ	๒๕๕
๑๐.๓	เปรียบเทียบหลักคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ และตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๐	๒๖๒
๑๐.๓.๑	เรื่องที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเหมือนเดิม	๒๖๔
๑๐.๓.๒	เรื่องที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพิ่มขึ้น	๒๖๕
๑๐.๓.๓	เรื่องที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพลดลง	๒๗๒
บทที่ ๑๑	กฎหมายปกครอง	๒๗๕
๑๑.๑	มาตรฐานในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง	๒๗๕
๑๑.๒	ความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ	๒๘๘
๑๑.๓	การปลดเปลื้องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่	๒๙๓
บทที่ ๑๒	หลักทั่วไปในกฎหมายอาญา	๓๐๓
๑๒.๑	วัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา	๓๐๓
๑๒.๒	หลักประกันในกฎหมายอาญา ตามหลัก nullum crimen, nulla poena sine lege	๓๑๑
๑๒.๓	หลักโครงสร้างความรับผิดชอบอาญา	๓๑๗
๑๒.๓.๑	การกระทำนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด	๓๑๗
๑๒.๓.๒	ไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด	๓๒๔
๑๒.๓.๓	ไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ	๓๒๕

บทที่ ๑๓ ความผิดอาญาที่ควรรู้	๓๒๘
๑๓.๑ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	๓๒๙
๑๓.๒ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	๓๓๒
๑๓.๓ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	๓๓๗
๑๓.๔ ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๓๓๗
๑๓.๕ ความผิดเกี่ยวกับศพ	๓๓๙
๑๓.๖ ความผิดลหุโทษ	๓๔๐
บทที่ ๑๔ หลักทั่วไปว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา	๓๔๑
๑๔.๑ นิติกรรมและนิติเหตุ	๓๔๑
๑๔.๒ หลักอิสระทางแพ่ง	๓๔๒
๑๔.๓ ทรัพย์สินสัญญา (Real Contracts) เป็นข้อยกเว้นประการหนึ่งของหลักอิสระทางแพ่ง	๓๔๗
๑๔.๓.๑ ทรัพย์สินสัญญาตามหลักกฎหมายต่างประเทศ	๓๔๘
๑๔.๓.๒ ทรัพย์สินสัญญาตามกฎหมายไทย	๓๔๙
๑๔.๔ กรณีเฉพาะตามกฎหมายว่าด้วยประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สินที่แต่เดิมเป็นไปตามหลักอิสระทางแพ่ง แต่ต่อมากฎหมายไม่อนุญาตให้มีการตกลงแตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อความเป็นธรรมในสังคม	๓๕๐
๑๔.๕ หลักเกณฑ์ที่สำคัญว่าด้วยสัญญา	๓๕๔
๑๔.๕.๑ สัญญาเกิดเมื่อคำเสนอและคำสนอง ต้องตรงกัน	๓๕๖
๑๔.๕.๒ มัดจำ	๓๕๖
๑๔.๕.๓ กำหนดเบี้ยปรับ	๓๖๑
๑๔.๕.๔ หลักเกณฑ์เรื่องเลิกสัญญา	๓๖๖
๑๔.๕.๕ ผลของการเลิกสัญญา	๓๗๒
บรรณานุกรม	๓๗๔
ดัชนี	๓๗๘